

I. Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu

Tuba SALTİK ÖZKAN*

11-13 Mayıs 2005 tarihlerinde Türkiyat sahasındaki araştırmaları konu edinen yeni bir sempozyum gerçekleştirildi. Gazi Türkiyat Araştırmaları Merkezi tarafından "I. Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu" adıyla gerçekleştirilen sempozyuma yurt içi ve yurt dışından 105 akademisyen ve araştırmacı katıldı.

Türkoloji, yöntemini Türk kimliğini coğrafi genişlikte ve tarihi derinlikte araştırma yapmak üzerine kurmuş bir disiplin olması sebebiyle disiplinler arası bir anlayış ile çalışılmayı gerekli kılmaktadır. Bundan hareketle sempozyum, belirli bir problemi çözmeye yönelik olmaktan öte, Türkoloji araştırmalarının genel meselelerini ortaya koymayı hedefleyen bir isim altında düzenlenerek bütünlüklü bir bakış açısı elde edilmiştir. Böylece "I. Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu"nda, disiplinin farklı çalışma alanlarına giren pek çok konu ele alınmıştır.

Açılış Konuşmaları ve açılış oturumu G. Ü. Rektörlüğü Mimar Kemaleddin Konferans Salonunda gerçekleştirilen Sempozyumun diğer oturumları Fen Edebiyat Fakültesinde eş zamanlı olarak üç ayrı salonda gerçekleştirildi.

Sempozyum Düzenleme Kurulundan Prof. Dr. Şuayip Karakaş, Kazakistan Büyükelçiliğinden Laura Abdikulova ve Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü adına Prof. Dr. Dursun Yıldırım'ın Açılış konuşmalarının ardından, Prof. Dr. Süleyman Pampal'ın başkanlığını yaptığı Açılış Oturumunda, Prof. Dr. Şe-

rif Aktaş, Prof. Dr. Reşat Genç, Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın Türkiyat çalışmalarının felsefesi ve tarihi üzerine konuşmaları yer aldı.

11 Mayıs 2005 Çarşamba günü saat 13:30'da başlayan oturumlar eşzamanlı olarak 3 salonda gerçekleştirildi. Oturum Başkanlığını Prof. Dr. Ahmet Mermer'in, yardımcılığını Araş.Gör. Neslihan İ. Koç'un yaptığı I. Salonun I. Oturumunda, Prof. Dr. Cemal Kurnaz; "16. Yüzyıl Türk Dünyası Kültür, Sanat, Edebiyat ve Tarihi İçin Bir Kaynak: Seydi Ali Reis'in Mir'âtü'l-Memâlik'i", Doç. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak; "Gelibolulu Mustafa Âli'nin Menşeu'l-İnşâdaki Çeşitli Görüşleri", Eldar Muhammedzade Sadık; "Gülşen-i Râz'ın Türkçe Çeviri, Tefsir ve Şerhi", Araş. Gör. İsrail Babacan, "16. Asırda İran Türk Coğrafyasında Anadolu Şairleri Hakkında Yazılan Bir Tezkire: Tezkire-i Mecâlis-i Şuarâ-yı Rûm" adlı bildirimlerini sundular.

Oturum Başkanlığını Prof. Dr. İlhami Durmuş'un , yardımcılığını Araş Gör. Taner Lülecî'nin yaptığı II. Salonun I. Oturumunda; Yard.Doç. Dr. Ekrem Arıkoğlu; "Greenberg'in Avrasyatik Teorisi ve Türkçe", Araş.Gör. Figen Güner Dilek; "Altay Türkçesinde Kişiler Arası İlişkide Kullanılan Sözcükler", Yard. Doç. Dr. Zuhâl Yüksel; "Kırımlı Türkolog Prof. Dr. Bekir Sıtkı Çobanzade ve Dilde Birlik Fikri", Doç. Dr. Necati Demir; "Türk Dünyası Kültür Haritalarının Hazırlanmasında Ağız Araştırmalarının Yeri" konulu bildirimleri ile yer aldı.

III. Salonun I. Oturumunda Otu-

* Gazi Üniv. Fen Edb. Fak. Türk Halkbilimi Bölümü Araştırma Görevlisi

rum Başkanı Prof. Dr. Sadettin Gömeç ve başkan yardımcılığını Araş. Gör. Tümen Somuncuoğlu yaptı. Bu oturumda katılımcılar ve bildirimleri şöyleydi: Yard. Doç. Dr. H. Mustafa Eravcı; “Osmanlı Safevî Münasebetleri ile İlgili Türk Kaynakları”, Yard.Doç.Dr. Feridun Tekin; “Hive (Harezmi) Hanlığı Tarihinin Kaynakları” Dr. Altan Çetin; “Safevî Tarihinin Kaynaklarından Seyahatnâmeler” Doç.Dr. Yaşar Aydemir -Yard.Doç.Dr. Abdulkadir Hayber; “Makedonya Ohri Arşivi Türkçe Yazmalar Kataloğu”.

I. Salonun II. Oturumunda oturum başkanı Prof. Dr. Cemal Kurnaz, başkan yardımcısı Araş. Gör. Yasemin Uzun idi. Bu oturumda: Prof. Dr. Süleyman Turduyevîç Kayıpov ; “Van Kırgızlarının Sözlü Geleneğinde Ağıtlar”, Yard.Doç. Dr. Selma Baş; “Elçin Efendiyev’in Ak Deve Adlı Romanındaki Folklorik Unsurlar”, Prof. Dr. Belkıs Gürsoy; “Manas’ın Mülküne Homeros’la Birlikte Bir Yolculuk Denemesi”, Yard. Doç. Dr. Doğan Kaya; “Dinî-Tasavvufî Halk Şiirinde Yeni Bir Tür : Âyetleme” konulu bildirimlerini sundular.

Oturum Başkanı Prof. Dr. Süleyman Hayri Bolay ve başkan yardımcısı Araş. Gör. Cevriye Demir’in yönetiminde II. Salonun II.oturumunda sunulan bildirimler ve bildiri sahipleri sırasıyla şöyleydi: Seyfullah Türkmen; “Tökezlemek Kelimesinin Kökeni Üzerine”, Osman Karatay; “Büyük Kelimesinin Kökeni Hakkında”, Dr.Funda Toprak; “Harezmi ve Kıpçak Türkçesi Metinlerinin Söz Varlığı Açısından (Fiil) Karşılaştırılması”, Yard. Doç. Dr. Güzin Tural; “Ayaz İshaki”.

III. Salonun II. Oturumunda ise Oturum Başkanı Prof. Dr. Reşat Genç başkan yardımcısı Araş.Gör. Dr. Emine Erdoğan’ın yönetiminde: Yard. Doç. Dr. Tufan Gündüz’ün “Türk Tarihinin Fars-

ça Kaynakları : Safevî Dönemi”, Doç. Dr. Menderes Coşkun’un “Türk Kültür Kaynaklarının İç ve Dış Tenkidi Meselesi”, Yard. Doç. Dr. Halil İbrahim Yakar’ın “Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Gaziantep’te Basılan Eserlerin Türk Kültür Hayatındaki Yeri”, Dr.Osman Yorulmaz’ın “Kazahsko-Ruskiye otnoşeniya v XVI-XVIII vekah (sbornik dokumentov i materialov), ve Kazahsko-Ruskiye otnoşeniya v XVIII-XIX vekah (1771-1867) (sbornik dokumentov i materialov), adlı eser ve Kazak Türkleri Tarihindeki Yeri” adlı konuşmaları yer aldı.

12 Mayıs Perşembe günü gerçekleştirilen, I. Salonun I. oturumunda, oturum başkanı Prof. Dr. Abdurrahman Güzel ve başkan yardımcısı Araş.Gör.Tuba Saltık Özkan’ın yönetiminde; Doç. Dr. Âlimcan İnanet; “Kâşgarlı Mahmut Hakkında Teşekkül Eden Efsaneler Üzerine”, Doç. Dr. Ayşe Yücel Çetin; “Türk Masallarında Gülme ve Komik Unsurlar”, Yard. Doç. Dr. Ayşe Duvarcı; “Beddualarda Ölüm Kavramı”, Yard. Doç. Dr. Çulpan Z. Çetin; “Tatar Halk Destanı İgedey’de Geçiş Dönemleri” adlı bildirimlerini sundular.

Aynı gün II. Salonda gerçekleştirilen I. Oturumda Prof. Dr. Tuncer Gülensoy’un başkanlığı ve Araş. Gör. Feyzi Ersoy’un başkan yardımcılığında; Doç.Dr. Fatih Kirişçiöğlü; “Türkmen Türkçesinden Türkiye Türkçesine Yapılan Aktarmalarda Karşılaşılan Bazı Problemler”, Prof. Dr. İsmet Cemiloğlu; “Türk Dilinin Öğretiminde Cümle Tahlilinin Önemi”, Yard. Doç. Dr. Zekeriya Karadavut; “Türk Lehçelerinden Türkiye Türkçesine Aktarmada Karşılaşılan Problemler”, Aynur Mayemerova; “Türkiye Türkçesinden Kazak Türkçesine Aktarma Meseleleri” konulu bildirimlerini sundular.

III. Salonun I. Oturumunda Oturum Başkanı Prof. Dr. Bilge Ercilasun

ve başkan yardımcısı Dr. Dilek Ergö-
nenç yönetiminde Araş. Gör. Gürkan Ya-
vaş; “Dış Türklerin Edebiyatlarında
Türkçe Üzerine yazılmış Şiirlerden Bazı
Örnekler”, Yard. Doç. Dr. A. Mecit Cana-
tak; “Biraz Kültür Kaynağı Olarak Fet-
hin 500. (1953) Yıldönümünde Yayımla-
nan Fatih ve Fetih Destanları”, Yard.
Doç. Dr. Ayfer Yılmaz; “Türk Romanında
Ahıska Türklerini Dramı”Yard. Doç. Dr.
Zeki Taştan; “Kerim Meşruteci Sönmez
ve Şairliği” adlı bildirimlerini sundular.

Oturum Başkanlığını Prof. Dr. Dur-
sun Yıldırım’ın yardımcılığını da Dr. İb-
rahim Dilek’in yürüttüğü I. Salonun II.
Oturumunda; Yard. Doç. Dr. Ender Gök-
demir; “Türk Dünyasında Tarihi Mesele-
ler” Prof. Dr. Süleyman Hayri Bolay;
“Sultan İkinci Murad Han’ın ve Fatih
Sultan Mehmet Han’ın Akıl ve Hayat
Anlayışları” Prof. Dr. Sadettin Gömeç
“Türk Dünyasının Temel Sorunları”
Prof. Dr. Şerif Aktaş; “Türkolojinin Çık-
mazları” konulu bildirimlerini sundular.

II. Salonun II. Oturumu ise Oturum
Başkanı Prof. Dr. Ahmet Bican Er-
cilasun ve başkan yardımcısı Araş. Gör.
Habibe Yazıcı Ersoy tarafından yönetil-
di. Bu oturumda; Doç. Dr. Kerime Üstü-
nova; “Türkiye Türkçesinde Sentaktik
Paralelizm” Araş. Gör. Hüseyin Yıldır-
ım; “Türkmen Türkçesindeki Aldatıcı
Kelimeler” Doç. Dr. Seyitnazar Arnaza-
rov; “Türkmen ve Türkiye Türkçelerinde
Bazı Ortak Sıfatların Anlam Farklılıkları
Üzerine” Araş. Gör. Galip Güner; “Şe-
kil, İçerik ve Anlam Bağlantısı Bakımın-
dan Türkiye Türkçesi Gramerciliği” ko-
nulu bildirimlerini sundular.

III. Salonun II. Oturumunda Oturum
Başkanı olarak Prof. Dr. Leylâ Ka-
rahan, başkan yardımcısı olarak da
Araş. Gör. Figen Dilek yer aldı. Bu otu-
rumun katılımcıları ve bildiri konuları
ise şöyleydi. Prof. Dr. Ebulfez Amanoğlu;

“Eski Türk Şiirinde Edebi Tercüme Me-
seleleri ve Şeyh Elvân-ı Şir’azî’nin ‘Gül-
şen-i Râz’ Eseri (15. Yüzyıl)”, Doç. Dr. Fi-
liz Kılıç; “Şâhî (Mesud Mirza) ve Çağa-
tayca Divanının Bilinmeyen Bir Nüsha-
sı”, Yard. Doç. Dr. Rıza Oğraş; “Şuara
Tezkirelerinden Bağçe-i Safâ-endüz’a
Tezkire-i Sâlim’in Etkileri”Doç. Dr. M.
Fatih Köksal; “15. Yüzyılda Yazılmış Ça-
ğatayca Bir Mesnevi : Revnaku’l-İslâm”.

I. Salonun III. Oturumunda Oturum
Başkanı Prof. Dr. Pakize Aytaç, baş-
kan yardımcısı Araş. Gör. Hakan Akça
idi. Bu oturumdaki konuşmacılar ve bil-
dirilerinin isimleri ise şöyleydi: Yuldus
Musahanov; “Mâverâünnehir” Doç. Dr.
Mehmet M. Söylemez; “Bir Türk İslâm
Şehri Olarak Merv’in Tarihsel Kaynak-
ları Üzerine Bir Değerlendirme” Yard.
Doç. Dr. Bilgehan Atsız Gökdağ; “Ken-
çekliler ve Kençekçe”Yard. Doç. Dr. Yakup
Deliömeroğlu; “Tanınmayan Bir Türk
Topluluğu : Fergana Türkleri”.

Oturum Başkanlığını Doç. Dr. İsmet
Çetin’in, yardımcılığını ise Araş.
Gör. Yavuz Kartallıoğlu’ nun yaptığı II.
Salonun III. Oturumunda sırasıyla;
Yard. Doç. Dr. Ferhat Tamir; “Usûl-i Ce-
did ve Ahmet Baytursunoğlu”, Doç. Dr.
İsmet Çetin; “Cumhuriyet Dönemi Ede-
biyat Öğretiminde Türkiye Dışı Türk
Edebiyatı”, Prof. Dr. Nevzat Özkan; “Ga-
gauz Türkçesini Yazı ve Eğitim Dili Hâ-
line Getirme Çalışmalarına Bir Bakış”,
Araş. Gör. Gökhan Ölker; “Şiir Diliyle
Rumca Öğrenimi, Tuhfetü’l-Uşşâk” adlı
bildirimlerini sundular.

Oturum Başkanlığını Doç. Dr. Fa-
tihan Kirişçiöğlü’nün, başkan yardımcılığını
Araş. Gör. Ömer Özkan’ın yaptığı III.
Salonun III. Oturumunda: Yard. Doç. Dr.
Cafer Gariper’in; “Destandan Modern
Şiire Kolektif Şuurun İnşası: Yahya Ke-
mâl’in O Rüzgâr Şiiri ve Oğuz Kağan
Destanı” Öğr. Gör. Sezai Coşkun’un;

“Türk Kültürünün Ortak Unsurlarının ve Değerlerinin Romanda İnşası -Türk Romanında Dış Türkler”, Yard.Doç.Dr. Ahmet Ağır’ın; “Postkolonyalizm ve Edebî Metin İlişkisi”, Veli Savaş Yelok’un ; “Özbek Şair Erkin Vâhidov’un Şiirlerinde Rejimin Eleştirisi” adlı bildirimleri yer aldı.

I. Salonun IV. Oturumunu, Oturum başkanı olarak Prof. Dr. Nevzat Özkan, başkan yardımcısı olarak ise Araş.Gör. İsrail Babacan yönetti. Bu oturumda sırasıyla; Ümit Niayesh; “Modernleşme Döneminde, İran Azerbaycanında Türk-lük Şuuru Kaynakları”, Doç. Dr. H. Dilek Batislam; “Tarih ve Türk Kültür Kaynağı Olarak Hasb-ı Hâller”, A. Kadir Kökocak ; “Türkmenistan’da Millî Kimliğin Oluşumunda ‘Ruhnamanın’ Rolü”, Prof.Dr. Reşat GENÇ; “Hristiyan Kıpçaklar ve Töre Bitigi”, Prof.Dr. Yavuz Akpınar; “Türk Lehçelerinde Sovyet Devrine Kadar Çıkan Neşriyatın Genel Türk Kültürü Açısından Önemi” adlı bildirimlerini sundular.

Prof. Dr. Şerif Aktaş’ın Oturum Başkanlığı ve Araş. Gör. Fatih Sakallı’nın da başkan yardımcılığını yaptığı II. Salonun IV. Oturumunda yer alan katılımcılar ve bildirimleri sırasıyla şöyleydi: Prof. Dr. Rıza Ayhan; “21. Yüzyılda Siyasî ve Hukukî Gelişmeler: Türkiye ve Türk Devletleri”, Prof. Dr. Abdurrahman Güzel; “Yunus Emre’nin Şiirlerinin Konuları Bakımından Değerlendirilmesi” Prof. Dr. Şuayip Karakaş; “Sovyet Edebiyatı Hakkında Tespitler”, Yard. Doç. Dr. Muhittin Eliaçık ; “Tayyazâde Atâ Tarihi’nin 4. ve 5. Ciltlerinin Edebiyat Tarihimiz Açısından Önemi”, Araş.. Gör. Yasemin Uzun ; “Bekir Çobanzade ve Eğitimciliği”.

III. Salonun IV. Oturumunda Oturum Başkanı Prof. Dr. Ahmet Bican Erçilasun ve başkan yardımcısı Araş. Gör.

Hüseyin Yıldırım’ın yönetiminde; Araş. Gör. Feyzi Ersoy; “Moğolca ve Türkçede Fiil-Tamlayıcı İlişkileri”, Araş. Gör. Yavuz Kartallıoğlu; “Türkçe ve Moğolcada İsim ve Zamirlerin Edatlara Bağlanırken Aldığı Hâl Ekleri”, Prof. Dr. Tuncer Gülensoy; “Türkçenin Öteki Dillere Verdiği Ödünç Sözcüklerin Başına Gelenler”, Yard. Doç. Dr. Erhan Aydın;“Tonyukuk Yazıtı’ndaki Problemler Bir Cümle Üzerine” adlı bildirimlerini sundular.

Sempozyumun 13 Mayıs’ta gerçekleştirilen oturumları da yine eş zamanlı olarak üç salonda gerçekleştirildi. I. Salonun I. Oturumunda Oturum Başkanlığını Prof. Dr. Süleyman T. Kayıpoğlu başkan yardımcılığını Dr. Altan Çetin yaptı. Bu oturumda Prof. Dr. İlhami Durmuş ; “Türk Tarih ve Kültürü Araştırmalarında Arkeolojik Kaynaklar”, Dr. Mustafa Aksoy; “Altaylar’dan Tunceli’ye Koç Mezar Taşları”, Araş. Gör. Mehtap Kodaman; “Türk Dünyasında Ortak Bir Yanışın Avrupa’da Yansımaları Alem-Özek Koçmuyuz” adlı bildirimlerini sundular.

II. Salonun I. Oturumunu, Oturum Başkanı Prof. Dr. Hüseyin Karadağ ve başkan yardımcısı Araş.Gör. Şarika Gedikli yönetti. Bu oturumda sunulan bildirimler ve bildiri sahipleri sırasıyla şöyleydi: Prof. Dr. Mehmet Şahingöz-Mirzahan Egamberdiyev; “Türkistan Vedomosti Gazetesinin Türkistan Tarihi Açısından Önemi”, Yard.Doç. Dr. M. Zeki İbrahimgil; “Malkoçoğlu Türbesi”, Dr. Fatma Açı; “Yaş Türkistan Dergisinde Türk Dili Üzerine Yapılan Değerlendirmeler”, Prof. Dr. Çağatay Özdemir; “Türk Cumhuriyetlerinden Öğrenci Getirme Projesi”.

Oturum Başkanlığını Prof.Dr. Hüseyin Düzgün’ün ve başkan yardımcılığını Araş.Gör. Ayşe Yıldız’ın yaptığı III. Salonun I. Oturumunda; Doç. Dr. Çetin Pekacar; “Türk Dil Bilgisinde Terim So-

runu ve Çözümü”, Araş. Gör. Habibe Yazıcı Ersoy; “Başkurt Türkçesinde Arapça ve Farsçadan Alınma Kelimelerdeki Ünlü ve Ünsüz Değişmeleri”, Doç. Dr. Ufuk Tavkul; “Kafkasya’da Türk Lehçelerinin Dağılımı ve Etkileşim Alanları”, Araş. Gör. Dr. Dilek Ergönenç; “Nogay Türkçesinde Sıfat-Fiillerle Kullanılan Bol-Filinin İşlevleri” konulu bildirimlerini sundular.

Sempozyumun son gününün son oturumu olan II oturumda, bazı katılımcıların gelmemesi üzerine I. ve II. Salondaki oturumlar II. Salonda birleştirildi. Oturum Başkanı Prof. Dr. Mehmet Şahingöz’ün yönetiminde sırasıyla; Prof. Dr. Hüseyin Karadağ; “Eski Çuvaş Dini İle Alevî Kültüründeki Tavşan İnancının Benzerliği ve Müşterek Kaynakları Hakkında Görüşler”, Prof. Dr. Pakize Aytaç; “Türk Düşünce Tarihinde Mitik Tefekkür Üzerine Bir Değerlendirme”, Dr. Yaşar Kalafat; “Türk Dünyası Halk Kültürü / Halk İnanışları Çalışmalarında Metot ve Teori”, Doç. Dr. Naciye Yıldız; “Boston Destanında Maddî Kültür Unsurları” adlı bildirimlerini sundular.

III. Salonun II. Oturumunda ise Oturum Başkanı Prof. Dr. Ebulfez Amanoğlu ve başkan yardımcısı Araş. Gör. Fatma Akkuş yönetiminde; Dr. Orhan Kurtuluş; “Cemil Hayderî ve Şiirleri”, Prof. Dr. Ahmet Mermer; “Divan Şiirinde Osmanlı Kimliği”, Prof. Dr. Hüseyin Düzgün; “Dîvânü Lugatî’t-Türk’ün Farsça Tercümesi”, Araş. Gör. Neslihan İlknur Koç; “Osmanlı Şiirinde Kopuz” adlı bildirimlerini sundular.

13 Mayıs Cuma günü gerçekleşen bu iki oturumdan sonra G. Ü. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ahmet Bican Ercilasun, sempozyumun bir değerlendirmesini ve kapanış konuşmasını yaptı. Prof. Ercilasun konuşmasında Türkoloji araştırma-

larının coğrafi genişliğinden ve tarihi derinliğinden bahsederek bunun Türklerin uzun tarihleri boyunca farklı coğrafyalarda yaşamalarından kaynaklandığını ifade etti. Böylesine derin ve geniş bir disiplini çalışmanın zorluklarına ve yöntemlerine değinen Prof. Ercilasun, Gazi Türkiyat Araştırmaları Merkezi tarafından gerçekleştirilen “I. Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu”nun da Türkolojinin tarihçesine kaydedilmesi gerektiğini belirterek sempozyum düzenleme kuruluna ve diğer emeği geçenlere teşekkür etti.

Benzerlerinin çok sık yapılmadığı bu sempozyum, Türkiye’den ve Türkiye dışından, disiplinin farklı çalışma alanlarından pek çok Türkologu bir araya getirerek karşılıklı bilgi alışverişine fırsat tanımıştır. Böylece Türkolojinin bütünlüklü bir bakış açısı ile çalışılmasının gerekliliği de vurgulanmıştır. Ancak sempozyumun üç gün boyunca üç ayrı salonda eş zamanlı olarak gerçekleştirilmesi katılımcılar ve dinleyicilerin tercih yapmasını gerektirdiğinden tüm konuşmaların herkes tarafından dinlenebilmesi mümkün olamamıştır. Bu noktada sempozyum bildirimlerinin kitap halinde yayımlanarak okurla buluşturulması son derece önemlidir.

Adından da anlaşıldığı gibi “I. Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu” periyodik olarak düzenlenmesi düşünülen sempozyum serisinin ilkidir. Bu alanda önemli bir boşluğu dolduran organizasyonun devamını diliyor ve bir geleceğin oluşumunu selamlıyorum.